

ŠTANDARDY TLAČOVÉHO PRÁVA V PRÁVNOM ROZHODOVANÍ EURÓPSKEHO SÚDNEHO DVORA PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Systém slobody prejavu v zmysle článku 10 Európskej konvencie pre ľudské práva – EMRK

MARKUS SCHEFER

Zaradenie EMRK

Rozsiahla platnosť EMRK v Európe

EMRK dnes predstavuje najdôležitejší nástroj na ochranu ľudských práv na európskej úrovni. Zaväzuje členské štáty na demokratický postup v rozhodovaní, na legitimovanie politických rozhodnutí, ako aj na rešpektovanie základných práv jednotlivca voči akémukoľvek výkonu štátnej moci. Ako centrálna dohoda v rámci Rady Európy sa už 36 štátov (zo 40 európskych štátov)¹ zaviazalo zabezpečiť rôzne v nej obsiahnuté záruky. Tak sa EMRK uplatňuje v najrozličnejších právnych poriadkoch, ktorých historický vývoj šiel rozličnými cestami a ktoré aj v súčasnosti vykazujú heterogénny charakter.

Uplatňovanie EMRK je zverené Európskemu súdnemu dvoru pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej EGMR), ktorý posudzuje sťažnosti jednotlivcov a štátov.² Predovšetkým za posledných 15 rokov prevzal tento súdny dvor čoraz dôležitejšiu funkciu a ďalej dynamicky rozvíja jednotlivé záruky EMRK.³ Pritom tento súdny dvor v mnohých otázkach ochrany základných práv rozhodujúcim spôsobom určuje smerovanie európskej ústavnej judikatúry.

Zaradenie ochrany základných práv v rámci OBSE

So svojimi požiadavkami demokracie a slobody nestojí však EMRK v Európe osamotene. Záverečnými aktami v Helsinkách sa v roku 1975 začal proces spolupráce a mierového urovnania konfliktov v rámci vtedajšej KBSE.⁴ Od začiatku sa niesol vo vedomí ústrednej úlohy zábezpiek základných ľudských práv pre pokojné mierové spolužitie.⁵ V novšom období v súvislosti s vyhlásením na najvyššej úrovni v Helsinkách v roku 1992 postavila si OBSE za cieľ⁶ „realizáciu spoločenstva slobodných a demokratických štátov od Vancouveru po Vladivostok“.⁷

1 Stav 15. júla 1997. Aktuálna listina členských štátov Rady Európy, ako aj ratifikácií rôznych dohôd sú dostupné na <http://www.coe.fr/>.

2 Ešte dnes podľa platného postupu prípustnosť sťažnosti overuje Európska komisia pre ľudské práva. Keď sa sťažnosť posúdi ako oprávnená, môže ju sťažovateľ (pozri 9 dodatkový protokol k EMRK) komisie alebo poškodeného štátu priniesť súdnemu dvoru. Vstupom do platnosti 11. dodatkového protokolu bude kompetentný priamo súdny dvor.

3 Medzi prvým rozhodnutím EGMR v roku 1960 do konca roku 1985 vypracoval súdny dvor 97 rozsudkov; dodnes (polovica júla 1997) je ich 679.

4 Pozri záverečný dokument z Helsínk z 1. augusta 1975, vytlačený napr. v Ulrich Fastenrath, Dokumente der Konferenz über die Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa. Neuwied, Loseblatt-Sammlung od 1992.

5 Čís. 1 VII. záverečného dokumentu z Helsínk.

6 Podrobný prehľad o vývoji OBSE od roku 1990 dáva Victor Yves Ghebali, L'OSCE dans l'Europe post-communiste. 1990–1996, Bruxelles 1996.

7 Vyhlásenie stretnutia na najvyššej úrovni v Helsinkách, 10. júla 1992, čís. 2.

Už spomenuté záverečné akty z Helsínk venujú informácii verejnosti prostredníctvom médií osobitnú pozornosť. Špeciálne sa vyzdvihuje ústredná hodnota prislúchajúca šíreniu informácií a prístupu k nim v demokratickej spoločnosti, ktorá dbá o jednotlivosť. Preto sa v záverečných aktoch nachádza špecifický katalóg opatrení na zlepšenie pracovných podmienok novinárov, ktorý ešte i dnes nestratil aktuálnosť.⁸

Aj nasledujúce dokumenty KBSE a dnešnej OBSE sa pravidelne intenzívne ujímajú žiadostí o slobodu prejavu a najmä úlohy žurnalistov pri jej uskutočňovaní. Záverečný dokument následného Viedenského stretnutia KBSE v roku 1989 znovu vyzdvihol potrebu žurnalistickej činnosti pre demokratické a na základné práva orientované spoločenstvo, najmä však vo vnútri nových médií a technológií.⁹ Takisto Budapešťiansky dokument z decembra 1994¹⁰ zdôrazňuje, že nezávislé a pluralistické médiá sú bezpodmienečne potrebné pre slobodnú a zodpovednú formu vlády. V tomto dokumente sa okrem toho výslovne odsudzuje každá forma prenasledovania a šikania žurnalistov a vyzdvihuje sa bezpečnostne politická funkcia slobodnej tlače.

Vplyv EMRK na Európsku úniu

EMRK ako jadro európskej ochrany základných ľudských práv neovplyvňuje len jednotlivé členské štáty,¹¹ ale aj Európsku úniu. Zmluvy Európskeho spoločenstva neobsahujú žiaden katalóg základných práv, no práve stále narastajúce kompetencie a aktivity spoločenstva si vyžadujú určité základné právne väzby orgánov EÚ.¹² V dlhodobom právnom rozhodovaní berie preto súdny dvor Európskej únie EuGH v Luxembursku (netreba si ho zamieňať s Európskym súdnym dvorom pre ľudské práva v Štrasburgu) do úvahy základné práva EMRK aj pri uplatňovaní práva EÚ.¹³ EuGH vidí v týchto zárukách všeobecné právne zásady, ktoré sú spoločné pre všetky štáty EÚ.

EMRK však i priamo vstúpila do zmluvného práva EÚ: Čl. F Maastrichtskej dohody výslovne zachycuje to, že Európska únia rešpektuje práva EMRK.

Takto plní EMRK ústrednú funkciu v rámci EÚ: Ako tradičný ústavný štát je aj EÚ čoraz viac odkázaná na to, že viaže vykonávanie svojej moci na základné ľudské práva a tým ho do určitej miery legitimuje.¹⁴ Toto ilustruje ústrednú rolu, ktorá EMRK prislúcha v čoraz silnejšie sa tvoriacom ústavnom usporiadaní Európy. Predstavuje pilier základného práva legítimných politických spoločenstiev, nech už sú to štáty alebo nadnárodné organizácie. Tým EMRK preberá funkciu, ktorá dodnes patrila takme výlučne národným ústavám.

8 Záverečný dokument z Helsínk. Odsek o spolupráci v humanitných a iných oblastiach, čís. 2. c.

9 Záverečný dokument následného Viedenského stretnutia z 15. januára 1989. Odsek o spolupráci v humanitných a iných oblastiach, čís. 34–46.

10 Budapešťiansky dokument 1994 – Cesta k skutočnému partnerstvu v novom storočí, zo 6. decembra 1994, VIII., čís. 36–38.

11 K vzťahu medzi EMRK a nemeckým ústavným poriadkom pozri napr. Rudolf Bernhardt, *Die EMRK und die deutsche Rechtsordnung – Eine Einführung*. EuGRZ 1996, 339 s.; k vzťahu EMRK – Švajčiarsko pozri Arthur Haefliger, *Die EMRK und die Schweiz*, Bern 1993.

12 Pozri z bohatej literatúry napr. Jörga Paula Müllera, *Grundrechts- und Demokratiedefizite als Legitimitätsprobleme de EG – Überlegungen zu einem Beitritt der Schweiz*, ZSR 1991, I. s. 103 ff.

13 Pozri z najnovšieho právneho rozhodovania rozhodnutie EuGH z 29. mája 1997, Rs C-299/95-Kremzow, v EuGH 1997, s. 247 ff. Krátky prehľad dávajú napr. Albert Bleckmann, *Europarecht*, 6. vyd., Köln 1997, Rz. 99–1006 alebo Bengt/Beutler/Roland Bieber/Jörn Pipkorn/Jochen Strell, *Die Europäische Union*. 4. vyd., Baden-Baden 1993, s. 242 ff.

14 Európsky parlament podnikol rôzne útoky na posilnenie základných práv v rámci EG, pozri napr. Katalóg základných práv z 12. apríla 1989. EuGRZ 1989, s. 205 ff; rozhodnutia EP z 26. apríla 1993 a z 18. januára 1994 o pristúpení EG k EMRK. Eu GRZ 1994, s. 191 ff. Pozri aj návrh ústavy inštitucionálneho výboru EP v ABI. 1994 C 61/156, 166.

Sloboda prejavu a sloboda tlače v EMRK

Sloboda prejavu ako predpoklad demokratického zriadenia

Centrom funkcie sprostredkovania legitímnosti je zabezpečenie slobodnej, diskurzívnej výmeny názorov o podobe politického spoločenstva.¹⁵ Demokracia je bezpodmienečne odkázaná na tvorbu politickej mienky a rozhodovania, ktorá dá slovo postihnutým jednotlivcom a vedie k výsledkom, ktorých sú spolunositeľmi.¹⁶ V čl. 10 zabezpečuje preto EMRK slobodu prejavu.

V čl. 10 sa síce tlač výslovne nespomína, ale je v ňom rovnako obsiahnutá ako špecifická forma komunikácie.¹⁷ Ako uvidíme, v rámci čl. 10 pripadne tlači dokonca osobitná ochrana.

Spomenutú základnú funkciu slobody prejavu pre demokratické spoločenstvo zdôrazňoval EGMR už v staršom uznesení z roku 1976. Súd uvádzal:

„Právo na slobodné vyjadrenie názoru predstavuje základný pilier spoločnosti (demokratickej), jeden zo základných predpokladov jej pokroku a rozvoja každého jednotlivca. (Toto) právo ne(platí) len pre priaznivo prijaté alebo ako neškodné či za nedôležité pokladané 'informácie' alebo 'myšlienky', ale aj pre tie, ktoré poškodia nejakým spôsobom štát alebo nejakú časť obyvateľstva, šokujú či znepokojujú. Tak to chce pluralizmus, tolerancia a otvorenosť, bez ktorých by nebolo 'demokratickej spoločnosti'.“¹⁸

Táto základná myšlienka vyjadruje celkové doterajšie smerovanie rozsudkov k čl. 10 EMRK a medzičasom bola konkretizovaná v rôznych aspektoch a ďalej rozvinutá.

Osobitná funkcia tlače

Osobitne pre oblasť základnej právnej slobody tlače uplatnil súd túto myšlienku o dva a pol roka neskôr v uznesení o *Sunday Times*.¹⁹

V rámci výmeny názorov o znetvorení malých detí, ktoré zapríčinil liek Thalomidom, známy aj ako Contergan, zakázali anglické sudy *Sunday Times* verejne prediskutovať relevantné otázky na výrobcu lieku, položené v rámci súdneho procesu; anglické sudy sa domnievali, že takáto diskusia pred tvárou verejnosti by nepripustne ovplyvnila súdny proces.

15 Podrobne k veci Amy Gutmann/Dennis Thompson, *Why Moral Conflict Cannot Be Avoided in Politics, and What Should Be Done About It*, Cambridge MA 1996; Jürgen Habermas, *Faktizität und Geltung*, Frankfurt a. M. 1994; Jörg Paul Müller, *Demokratische Gerechtigkeit*, München 1993.

16 K funkciám slobody prejavu v demokratickom spoločenstve podrobne príspevky v John H. Garvey/Frederick Schauer (eds.); *The First Amendment: A Reader*, 2nd ed. St. Paul MN 1996, s. 35–168. Pozri aj diferencované stvárnenie u Wolfganga Hoffmanna-Riema, *Kommunikations- und Medienfreiheit*. In: Benda/Malhofer/Vogel (Hrsg.), *Handbuch des Verfassungsrechts*. 2. vyd. Berlin/New York 1994, § 7, Rz. 1–18. K základnému významu slobody prejavu v demokratickom spoločenstve pozri i Cass R. Sunstein, *Democracy and the Problem of Free Speech* New York NY 1993.

17 Pozri napr. Jochen Abr. Frowein/Wolfgang Peukert, *EMRK-Kommentar*, 2. vyd. Kehl/Strassburg/Arlington 1996. Čl. 10, Rz. 15 ff; D. J. Harris/M. O' Boyle/C. Warbrick, *Las of the European Convention on Human Rights*, London/Dublin/Edinburgh 1995, s. 378 f.

18 Rozhodnutie EGMR *Handyside c. Zjednotené kráľovstvo*. Séria A., č. 24, číslica 49 a odvtedy konštantné vynášanie rozsudkov. V tom istom smere aj nemecký ústavný súd, BVerfGE, 198 (208) – Lüth.

19 *Sunday Times c. Zjednotené kráľovstvo*, séria A, č. 30, číslica 65.

EGMR vo svojom ustanovení osobitne zdôrazňuje, akú úlohu má tlač pri diskusii o záležitostiach verejného záujmu.²⁰ Uvádza, že základné pravidlá formulované v *Handyside* majú osobitný význam pre tlač. Tlač má za úlohu šíriť správy a idey o záležitostiach, ktoré sú predmetom súdneho pojednávania, tak ako by to mala robiť v ostatných oblastiach verejného záujmu.

Súd opisuje veľmi široko oblasť toho, čo sa považuje za záležitosť verejného záujmu. Spadajú sem nielen politické otázky v úzkom zmysle, ale aj témy, ako sú zásahy polície,²¹ diskusie o nezávislosti súdov²² alebo aj o dispozícii veterinárnej pohotovostnej služby.²³

V rôznych ďalších ustanoveniach EGMR bližšie uvádza, aké úlohy tlače v demokratickej verejnosti si zaslúžia osobitnú ochranu. Pritom zdôrazňuje osobitne tú funkciu tlače, keď v záležitostiach verejného záujmu preberá úlohu strážcu – v anglickom origináli úlohu „public watchdog.“²⁴ Vo funkcii strážcu informuje tlač najmä o procesoch, ktoré sa dotýkajú štátnych orgánov a ich činností. Práve tam, kde sa vykonáva moc, má nastolenie transparentnosti a verejnosti osobitný význam. V istom konkrétnom prípade zistil súdny dvor porušenie čl. 10, pretože britské súdy aj potom zakázali vydať knihu bývalého britského tajného agenta „spycatcher“, keď kniha už vyšla v Spojených štátoch.

Rovnako kvôli funkcii tlače ako strážcu bránil EGMR uverejnenie príspevku istého španielskeho senátora v tlači, v ktorom boli vyslovené nepriame útoky proti polícii, pretože určité smrteľné prípady v Baskicku neboli dostatočne vyšetrené.²⁵

Popri funkcii sprostredkovateľa podnetov na verejnú diskusiu uznáva EGMR aj úlohu tlače slúžiť ako hlásna trúba na vyjadrenie spoločenských požiadaviek. Média majú v rozhodujúcej miere za úlohu sprostredkovať myšlienky, a tak dať slovo aj outsiderom. Toto zdôrazňoval súdny dvor v rozhodnutí v prípade *Jersild*.²⁶ Íšlo v ňom o televízneho žurnalistu, ktorý nakrútil a odvysielal interview s tromi mladistvými. Mladiství v tomto interview uviedli najostrejšie rasistické vyhlásenia – napríklad čiernych prirovnávali ku gorilám alebo zahraničným robotníkom všeobecne pripisovali príživníctvo a obchod s drogami. Boli za to odsúdení. Samotného žurnalistu odsúdili dánske súdy za napomáhanie k rasistickým výrokom a dostal pokutu. Súdny dvor v tom videl porušenie čl. 10 EMRK: „Udeliť sankciu novinárovi za pomoc pri šírení názorov tretích osôb v interview vážne bráni tlačí diskutovať o otázkach verejného záujmu a nemôže k nemu dôjsť bez osobitných dôvodov.“²⁷ Takéto dôvody tu však neexistovali.²⁸

20 Analogické právne rozhodovanie uplatňuje aj prax USA a nemecká prax. K U. S. Supreme Court pozri *Hustler Magazine v. Falwell*, 485 U. S. 46 (1988) a Robert C. Post *Constitutional Domains: Democracy, Community, Management*, Cambridge MA 1995, s. 119–178; k nemeckému ústavnému súdu pozri BVerfGE 93, 226 (1994 ff) – *Vojaci II* a z učenia Helmutha Schulze-Fielitza, in: Horst Dreier (Hrsg.), *Kommentar Grundgesetz*, Band I, Tübingen 1996, Čl. 5 I, II, Rz. 130 a 163 f.

21 *Thorgeirson c. Island*, séria A, č. 239; pozri aj *Castells c. Spanien*, séria A, č. 236.

22 *Barfod c. Dänemark*, séria A, č. 149.

23 *Barthold c. Deutschland*, séria A, č. 90.

24 Pozri napr. *Observer & Guardian c. Zjednotené kráľovstvo*, séria A, č. 216.

25 *Castells c. Spanien*, séria A, č. 236.

26 *Jersild c. Dänemark*, séria A, č. 298.

27 *Jersild c. Dänemark*, séria A, č. 298, číslica 35.

28 Kde nie je otázkou funkcia médií ako sprostredkovateľa, ale treba priamo posúdiť rasistické vyjadrenia, štrasburské inštanície pravidelne pripúšťajú príslušné zákazy; *Ochsenberger c. Österreich* od 2. septembra 1994 v *Newsletter* 1994/5, s. 271. Protichodnú líniu sleduje Najvyšší súdny dvor v R. A. V. v. *City of St. Paul*, 505 U. S. 377 (1992).

Transparentnosť a verejnosť sa môžu realizovať len vtedy, keď má aj publikum prístup k výpovediam tlače.²⁹ Preto už zavčasu priznal EGMR verejnosti samostatné právo na príjem žurnalistických prejavov v čl. 10 EMRK.³⁰ Štát sa nesmie postaviť medzi médiá a ich čitateľov, poslucháčov alebo divákov; obe strany majú právo na prístup k druhej strane, lebo len týmto spôsobom možno dosiahnuť cieľ slobodnej komunikácie v demokratickej spoločnosti.

Svoju funkciu – neohrozene informovať o problémových otázkach spoločenského spolužitia – môže tlač len vtedy považovať za účinnú, keď má skutočne prístup k informáciám. Toto si vyžaduje, aby napríklad voči úradom v trestnom stíhaní mohla zachovávať mlčanie o pôvode svojich informácií; osoby, ktoré chcú dať informáciu, sú odkázané na určitý vzťah dôvery ku svojim kontaktným osobám v médiách, aby bez strachu z dodatočného potrestania mohli svoje informácie médiám naďalej poskytovať. Bez ochrany takéhoto dôverného vzťahu by vzniklo nebezpečenstvo, že otázky centrálného verejného záujmu by nemohli byť prístupné širšej verejnosti alebo by jej boli prístupné iba neúplne. EGMR preto v prípade Goodwin priznal určitú ochranu žurnalistických prameňov v rámci čl. 10 EMRK.³¹

Tieto aspekty demokratickej tvorby vôle a rozhodovania stoja v tlači na poprednom mieste. Zatiaľ čo sa vyjadrenia názoru jednotlivca mimo verejných médií týkajú o. i. ústredných aspektov vývoja vlastnej osobnosti,³² ide pri tlači primárne o otázky demokratického spracovania politických procesov. Práve v slovenskej ústave je to zreteľne vyjadrené: Sloboda prejavu v čl. 26 je zaradená pod názvom Politické práva, čím je demokratický aspekt osobitne vyzdvihnutý.

Obmedzenia slobody prejavu

Čl. 10 EMRK nezabezpečuje žiadnu absolútnu ochranu. Ohraničenia slobodného vyjadrenia mienky sú prípustné, ale len za reštriktívnych predpokladov. Obširna prax konkretizuje tieto predpoklady a vyvinula si systematický skúšobný program, podľa ktorého treba merať každé obmedzenie slobody tlače.³³

Čl. 10 ods. 2 EMRK formuluje v zásade dve požiadavky na ohraničenia: Musia spočívať na zákonnom základe a musia byť potrebné „v demokratickej spoločnosti“.

a) Predpoklad ohraničenia v zákone

Požiadavka zákonného základu ponúka ochranu proti svojvoľným, nepredvídateľným zásahom verejnej moci do pozícií chránených základným právom.³⁴ Postihnutý má vedieť posúdiť, či špecifické vyjadrenie je prípustné alebo nie. Len zákon, ktorý je prístupný jednotlivcovi a ktorý dostatočne presne opíše okruh výpovedí potrebných ohraničiť, môže splniť tento účel. Pokiaľ ide o rozdielnosť právnych poriadkov, v ktorých sa uplatňuje EMRK, súdny dvor vo všeobecnosti nekladie žiadne osobitne vysoké požiadavky na rozpracovanie zákonného základu.³⁵

29 Pozri k tomu nemecký ústavný súd BVerGE 50, 234 (239 f.) alebo napr. Jörg Paul Müller, „Responsive Government“: Verantwortung als Kommunikationsproblem, ZSR 1995 1 s. 1 ff.

30 Sunday Times c. Zjednotené kráľovstvo, séria A, č. 30.

31 Goodwin c. Zjednotené kráľovstvo, ÖJZ 1996, s. 795.

32 Pozri k tomu napr. Jean-Francois Lyotard, The Other's Rights. In: Stephen Shute/Susan Hurley (eds.), On Human Rights New York 1993, s. 135–147.

33 Pozri k tomu Frowein/Peukert, Krátky úvod k čl. 8–11, s. 329 ff.

34 Pozri k tomu obširne Thomas Cottler, Die Verfassung und das Erfordernis der gesetzlichen Grundlage, 2. vyd., Chur 1991.

35 Pozri napr. D. J. Harris/M. O'Boyle/C. Warbrick, Law of the European Convention on Human Rights, London/Dublin/Edinburgh 1995, s. 389–391.

b) Potreba ohraničenia

Hlavný dôraz skúšky kladie EGMR na kritérium nutnosti ohraničenia v demokratickej spoločnosti. Tu treba navzájom zvažiť rôzne oproti sebe idúce záujmy, t. j. implicitné základné právne záujmy a záujmy o zásah. Tomuto zvažovaniu dal súdny dvor v priebehu svojho vynášania rozsudkov určitú štruktúru.

- Vyjadrenia verejného záujmu patria k jadrú toho, čo v demokratickej spoločnosti musí byť chránené. Vyjadrenia o témach ako zlé zaobchádzanie policajných orgánov,³⁶ občianskoprávna zodpovednosť za znetvorenie detí liekom³⁷ alebo trestnoprávne potrestanie zneužívania detí³⁸ možno iba vtedy ohraničiť, keď si to vyžaduje nutná sociálna potreba („pressing social need“).

Naproti tomu sú ohraničenia čisto komerčných výpovedí, t. j. reklamných výpovedí možné už pri existencii menej závažných verejných záujmov.³⁹

- Ak ide o oblasti, ktoré sú veľmi dôležité pre štát, pripúšťa EGMR ohraničenia slobody prejavu v širšej miere ako pri menej dôležitých otázkach. Tak súd (a komisia) považujú v oblasti boja s terorizmom⁴⁰ alebo pri ochrane dôverných informácií⁴¹ ohraničenia slobody prejavu za prípustné v relatívne širokom rozsahu.
- Osobitne veľký priestor na posudzovanie⁴² ponecháva EGMR členským štátom tam, kde ide o ochranu morálky. Ochrana verejnej morálky môže byť určená iba so zreteľom na jej chápanie v príslušnej spoločnosti, a preto je štrasburským orgánom prístupná iba podmienené. Vo vnútri tejto oblasti sa súd pri svojom skúmaní stiahne do úzadia a berie ohľad na heterogénnosť spoločností, v ktorých platí EMRK. Tak napríklad pripúšťa pornografické publikácie bez podrobnejšieho preskúmania v relatívne veľkodušnej miere.⁴³
- Prísne preskúmanie prípustnosti ohraničenia slobody prejavu vykonáva naopak EGMR vtedy, keď ide o ublíženie na cti politikov.⁴⁴

Pretože politici sa dobrovoľne vydávajú do arény otvorenej výmeny názorov a môžu sa pravidelne vystaviť útokom porušujúcim česť za svoj prístup k médiám, pripúšťa EGMR potrestania za ublíženie na cti politika len za určitých reštriktívnych podmienok. Od nich sa vyžaduje zvýšená tolerancia.

Tak v rozhodnutí Oberschlickovho prípadu (I) si musel politik, ktorý okrem iného požadoval horšie postavenie cudzincov ako pomocníkov v domácnosti dať páčiť to, že tento návrh bol porovnaný s cieľmi nacistov.⁴⁵ Tieto príklady robia zrejším, že

36 Thorgeirson c. Island, séria A, č. 236.

37 Sunday Times c. Zjednotené kráľovstvo, séria A, č. 30.

38 De Haes & Gijssels C. Belgien z 24. februára 1997 (prístupný na <http://www.dhcour.coe.fr>).

39 Casado Coca c. Španien, séria A, č. 285; Autronic c. Schweiz, séria A, č. 178; Markt intern c. Deutschland, séria A, č. 165. Aj výbor pre ľudské práva OSN chráni komerčné výpovede; pozri napr. McIntyre v. Canada, Communications No. 359/1989 a 385/1989, číslica 11, 3, vytlačené v RUDH 1993, s. 156–163.

40 Purcell c. Irland, DR 70, s. 262; Brind c. Zjednotené kráľovstvo, DR 77-A, s. 42.

41 Vereiniging Weekblad Bluf! c. Nederlande, séria A, č. 306; Weber c. Schweiz, séria A, č. 177.

42 Pozri k posudzovaciemu priestoru (tzv. margin of appreciation) obšírne Howard Charles Yourow, The Margin of Appreciation Doctrine in the Dynamics of European Human Rights Jurisprudence. Den Haag/Boston/London 1996 alebo Eva Brems, The Margin of Appreciation Doctrine in the Case-Law of the European Court of Human Rights, ZačRV 1996, s. 240 ff., každá s obšírnymi upozorneniami.

43 Handyside c. Zjednotené kráľovstvo, séria A, č. 24.

44 Pozri Oberschlick c. Österreich (II) z 1. júla 1997 (prístupné na <http://www.dhcour.coe.fr>); Oberschlick c. Österreich (I), séria A, č. 204; Lingens c. Österreich, séria A, č. 103. Podrobnejšie napr. Sudca Gölcüklü vo svojej mienke odchyľujúcej sa od Barfod c. Dänemark, séria A, č. 149, čís. 33.

45 Oberschlick c. Österreich (I), séria A, č. 204.

EMRK nemá vybudovať jednotný európsky štandard, ale chce stanoviť len to minimum, ktoré je nevyhnutné pre životaschopnú demokraciu bez ohľadu na všetky možné kultúrne a politické rozdiely.⁴⁶

EMRK sprostredkuje na celoeurópskej úrovni minimálnu základnú právnu legitimitu. Práve v oblasti slobody prejavu kladie pritom ťažisko na zabezpečenie predpokladov demokratických postupov, ktoré predchádzajú politickým rozhodnutiam a musia ich niesť. Súdny dvor považuje tlač za centrálny faktor v demokratickej výmene názorov a chráni ju preto práve tam osobitne široko, kde ide o otázky verejného záujmu.

Pokiaľ ide o heterogénnosť štátov, ktoré podliehajú EMRK, nesmie základné právo na európskej úrovni viesť k nivelizácii kultúrnych rozdielov. Toto sa pokúša docieľiť súdny dvor tým spôsobom, že národným úradom ponecháva určitý hrací priestor tam, kde nie sú v hre základné otázky demokratického zriadenia.

Z nemeckého originálu Dr. iur. LL. M. Markus Schefer: *Presserechtliche Standards in der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte* preložila doc. PhDr. Danuša Serafinová.

⁴⁶ EMRK je vo všeobecnosti vybavená minimálnym štandardom; tak čl. 60 EMRK zakazuje vykladať si zábezpeky konvencie ako ohraničenie vnútroštátnych záruk. K tomu Jan De Meyer, *Brèves réflexions à propos de l'article 60 CEDH*. In: Franz Matscher/Herbert Petzold (Hrsg.), *Protection des droits de l'homme: la dimension européenne*, Köln 1988, s. 125.